

GŁÓWNY INSPEKTOR SANITARNY

GIS-HŚ-NS-4311-00023/ES/19
GIS-HŚ-BW-43230-108/KP/19/2
SK 42771/2019

Warszawa, dnia 24.10.2019...

Pani
Agnieszka Hobot
Prezes Zarządu
Pectore-Eco Sp. z o.o.
ul. Zwycięstwa 50/4
44-100 Gliwice

Szanowne Pani Prezes,

odpowiadając na wniosek z dnia 23 września 2019 r. (znak: PE-Z/59/2019/AH), złożony na podstawie upoważnienia Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Pana Przemysława Deca z dnia 20 września 2019 r. (znak: KPP.640.26.2019.1.RJ), w trybie art. 53 w związku z art. 58 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081, z późn. zm.), w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn.: *Plan przeciwdziałania skutkom suszy*, poniżej przekazuję stanowisko w sprawie.

Na wstępie pragnę zauważyć, iż stosownie do brzmienia art. 3 ust. 2 ww. ustawy, ilekroć w ustawie jest mowa o oddziaływaniu na środowisko, rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi.

W opinii GIS zakres przedmiotowej prognozy powinien uwzględniać również:

- I. oddziaływanie proponowanych zadań dotyczących budowy lub przebudowy urządzeń wodnych służących przeciwdziałaniu skutkom suszy na istniejące ujęcia wód wykorzystywanych do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym – dotyczy to zarówno wód powierzchniowych jak

i podziemnych. Należy zauważyć, iż wskazane w pkt 2.1. Projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy, działanie „budowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych” nie powinno być realizowane bez uwzględnienia oddziaływania na istniejące zasoby wód ujmowanych wykorzystywanych do celów zbiorowego zaopatrzenia.

- II. Wprowadzenie działań związanych z ograniczeniem strat w rolnictwie związanych z wystąpieniem zjawiska suszy rolniczej innych niż budowa ujęć wód podziemnych na cele nawodnień rolniczych.

Uzasadnienie:

Zgodnie z punktami 11 i 37 preambuły oraz artykułem 16 Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, przyjmuje się szczególne środki zapobiegające zanieczyszczaniu wód przez poszczególne zanieczyszczenia lub grupy zanieczyszczeń stanowiące znaczne ryzyko dla lub przez środowisko wodne, włączając ryzyko dla wód wykorzystywanych do poboru wody do spożycia oraz wspólnotowa polityka dotycząca środowiska ma przyczyniać się do wypełniania celów zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska poprzez rozsądne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych.

Wypełnienie m.in. celu ww. Dyrektywy polegającego na zaspokajaniu bieżących potrzeb społecznych oraz potrzeb przyszłych pokoleń w zasoby wody powinno być traktowane priorytetowo i w związku z tym należy tak tworzyć działania zapobiegające skutkom suszy tak aby uniknąć powstania niepożądanych zdarzeń utraty bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.

Jednocześnie działania zapobiegające skutkom suszy powinny uwzględniać kwestię opracowywania analiz ujęć wód na potrzeby ustanawiania stref ochronnych. Przepisy Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne - Rozdział 6. *Ochrona ujęć wody oraz zbiorników wód śródlądowych* dotyczące ustanawiania bezpośrednich i pośrednich stref ochrony ujęć wód wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia w wodę wskazują m.in. na konieczność przeprowadzania przez właścicieli ujęć analizy ryzyka dla ujęć służących zaopatrzeniu ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Art. 133 przywołanej ustawy wskazuje, iż „*Strefę ochronną, o której mowa w ust. 2, ustanawia się na podstawie analizy ryzyka obejmującej ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody, przeprowadzoną w oparciu o analizy hydrogeologiczne lub hydrologiczne oraz dokumentację hydrogeologiczną lub hydrologiczną, analizę identyfikacji źródeł zagrożenia wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu, a także o wyniki badania jakości ujmowanej wody.*”.

Wskazane w projektowanym dokumencie działanie „budowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych” może mieć znaczny wpływ na jakość i ilość wód podziemnych ujmowanych do zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W celu właściwego wypełniania ww. obowiązku prawnego (art. 133 ustawy – Prawo wode), bezwzględnie należy prowadzić rejestrację wszystkich nowych ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych. Nie można bowiem dopuścić do niekontrolowanego poboru wody na cele rolnicze. Należałoby również wprowadzić potrzebę uzyskania pozwoleń na pobór wody w związku z potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów i tym samym kontrolą ilości pobieranej wody. W związku z powyższym, nie można zgodzić się z pozostawieniem w wyłącznej kompetencji w opracowaniu/przygotowaniu aktu prawnego/podstaw do realizacji ww. działania MRiRW jak również rolników jako podmiot odpowiedzialny za jego wdrożenie. Zasadne jest, aby MGMiŻŚ przewodziło pracom ww. zadania, natomiast jego jednostki podległe powinny być odpowiedzialne za wdrożenie.

Jednocześnie, należy wskazać na konieczność opracowania w pierwszej kolejności działań innych niż budowa ujęć wód na cele nawodnień rolniczych mających przeciwdziałać skutkom suszy. Jak słusznie bowiem zauważono w projekcie Planu, dostarczanie wody do spożycia traktowane jest priorytetowo. Jest to natomiast możliwe poprzez zabezpieczenie jakości wód podziemnych oraz ich właściwą eksploatację. Nie powinno się oczywiście wykluczać możliwości budowy nowych ujęć wód podziemnych na cele rolnictwa, jednak powinno kłaść się nacisk na ewentualny pobór wody z ujęć już istniejących. Niemniej jednak biorąc pod uwagę cele Ramowej Dyrektywy Wodnej priorytetowe powinno być traktowane przyjmowanie rozwiązań polegających na np. zwiększeniu liczby małych zbiorników retencyjnych przeznaczonych do wykorzystania przez rolników oraz opracowanie minimalnych wymagań wykorzystania wody do nawadniania w zależności od rodzaju upraw. W opinii Głównego Inspektoratu Sanitarnego woda na cele nawadniania rolniczego powinna być w pierwszej kolejności czerpana ze zbiorników retencyjnych.

Jak wskazano w publikacji GUS *Ochrona Środowiska 2018*, Polska zaliczana jest do krajów ubogich w zasoby wodne. Przeciętne zasoby wód w Polsce wynoszą ok. 60 mld m³, a w porach suchych ten poziom może spaść nawet poniżej 40 mld m³. Zbiorniki retencyjne charakteryzują się małą pojemnością, która łącznie nie przekracza 6% objętości odpływu rocznego wód z obszaru kraju, co nie zapewnia dostatecznej ochrony przed okresowymi nadmiarami lub deficytami wody. Efektem tego jest występowanie trudności w zaopatrzeniu w wodę w niektórych rejonach kraju. W szczególności na południu Polski wodochłonny przemysł i rozwój procesów demograficznych oraz specyficzne warunki geograficzne i hydrograficzne, powodują występowanie deficytów wody. Również w południowych obszarach kraju występuje znaczna zmienność przepływu wód w rzekach w czasie silnych

opadów deszczu oraz przemieszczanie się zmasowanych ilości wód powodziowych stanowiących m.in. spływy z terenów górskich.

W Polsce woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia ludności w 2017 r. w 72% pochodziła z ujęć podziemnych i w 28% z ujęć powierzchniowych – 11675 ujęć wody wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia, w tym 353 ujęć powierzchniowych i 11322 ujęć podziemnych. W latach 2000-2017 obserwuje się stałą malejącą tendencję do wykorzystywania wody z ujęć powierzchniowych. Z ujęć powierzchniowych wodę najczęściej pobierają wodociągi, które zaopatrują największe aglomeracje miejskie i przemysłowe. Jest to dobry kierunek gdyż woda pochodząca z ujęć podziemnych charakteryzuje się stabilnym składem i mniejszą ilością zanieczyszczeń. Może ona zawierać wyższe stężenia żelaza i manganu, co może wpływać na jej zabarwienie i sprzyjać tworzeniu się zawiesin. Nie ma to wpływu jednak na bezpieczeństwo zdrowotne wody. W związku z powyższym oraz biorąc pod uwagę fakt, iż wody powierzchniowe wykorzystywane do zbiorowego zaopatrzenia są często trudne do uzdatnienia w celu osiągnięcia wymagań parametrów jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wymagają stosowania niejednokrotnie dużych ilości substancji chemicznych i skomplikowanych procesów technologicznych w celu jej uzdatnienia, należy w pierwszej kolejności dążyć do zabezpieczenia ilościowego i jakościowego zasobów wód podziemnych.

- III. Uwzględnienie procedowanego Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie minimalnych wymagań dotyczących ponownego użycia wody (COM (2018) 0337-C8-0220/2018-2018/0169 (COD)) – projekt jest obecnie na etapie trilogu.

Uzasadnienie:

Aby zabezpieczyć dostawy słodkiej wody w Europie w nadchodzących latach, Komisja Europejska przygotowała propozycję wykorzystania w rolnictwie, do nawadniania upraw, wody pozyskanej z oczyszczonych ścieków. Zwiększenie ponownego wykorzystanie wody pozyskiwanej ze ścieków może pomóc w zmniejszeniu niedoboru wody, tzw. stresu wodnego. Celem tych przepisów jest minimalizowanie problemu niedoboru wody, który już wystąpił w wielu europejskich krajach śródziemnomorskich, a w przyszłości może dotyczyć także innych krajów. Promowanie powtórnego wykorzystania wody w rolnictwie może pozwolić na zabezpieczenie odpowiedniego poziomu zasobów wody słodkiej na cele zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Rozporządzenie wprowadza minimalne wymagania dotyczące jakości wody, określa częstotliwość monitorowania, obowiązki operatorów produkcji, dystrybucji i magazynowania wody, a także odpowiednie środki zarządzania ryzykiem. Ponadto, w wyniku występujących problemów z niedoborem

wody, w 6 krajach członkowskich istnieją już rozwiązania ponownego wykorzystania wody w celu nawodnień w rolnictwie, w związku z czym należy uwzględnić w niniejszym projekcie możliwość przyjęcia podobnych rozwiązań. Za prowadzenie prac nad ww. Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie minimalnych wymagań dotyczących ponownego użycia wody odpowiada MGMiŻŚ.

Uwagi do treści projektu Planu przeciwdziałania skutkom suszy:

1. Odnosząc się do działu *Wody podziemne* w punkcie 1.5 *Opis możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych* Projektu należałoby rozważyć dostosowanie brzmienia przede wszystkim fragmentu cyt. **„Rezerwy zasobów wód podziemnych dostępnych do zagospodarowania, poza obszarami, w których prowadzone są odwodnienia górnicze, są wysokie i obecnie nie ma potrzeby szukania możliwości ich zwiększenia”**, w kontekście informacji przedstawionej w niniejszym piśmie.

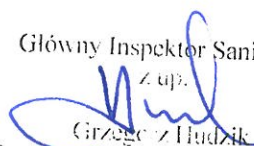
Polski, jako kraju, problem ten na razie nie dotyczy, jednak ostatnie wyjątkowo ciepłe lata spowodowały, że w kilku regionach problemy z dostępem do wystarczającej ilości wody wystąpiły. Biorąc pod uwagę otrzymywane od organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w br. informacje, w roku 2019 r. występowały niedobory wody podziemnej, ujmowanej przede wszystkim przez małe wodociągi. Niedobory wody i susza wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za zbiorowe zaopatrzenie w wodę konieczność poszukiwania nowych ujęć zaopatrzenia w wodę do spożycia przez ludzi. Biorąc powyższe pod uwagę, należy rozważyć w planowanych działaniach przeciwdziałania skutkom suszy również potencjalne oddziaływanie na wody zbiorników podziemnych.

2. W odniesieniu do pkt 2.1 *Uwarunkowania prawne i cele związane z budową lub przebudową urządzeń wodnych służących przeciwdziałaniu skutkom suszy*, zasadna jest zmiana kolejności działań w katalogu działań PPSS, tak aby zaczynały się od działań, które są podstawowymi i najważniejszymi rozwiązaniami zapobiegającymi skutkom suszy tj. zwiększenie naturalnej retencji wodnej, budowa urządzeń wodnych, melioracyjnych.
3. W ww. pkt 2.1, podpunkt 2 o treści: „budowa ujęć wód dla zabezpieczenia dostaw wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi” oraz 3: „budowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych”, powinny uwzględniać nie tylko budowę ale również przebudowę, remont czy modernizację ujęć już istniejących dla zabezpieczenia dostaw wody do spożycia oraz ujęć do poboru na cele nawodnień rolniczych.
4. W załączniku nr 2 – *Tabela zawierająca katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy* działania powinny zostać uporządkowane z uwzględnieniem hierarchizacji działań służących zapobieganiu suszy, gdzie najważniejsze jest podejmowanie działań w zakresie retencji wodnej.

Ponadto, budowa ujęć wód dla zabezpieczenia dostaw wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (obecny pkt 22) powinna być wymieniona przed budową ujęć na cele rolnicze (obecny pkt 2). Jednocześnie treści działań z pkt 2 i 22 powinny, jak wskazano powyżej, uwzględniać możliwość podejmowania również działań polegających na przebudowie, remoncie czy modernizacji ujęć wód.

5. W załączniku nr 2, w pkt 1, działanie: „*Opracowanie zbioru dobrych praktyk służących racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie*” należy rozważyć nie tylko opracowanie wytycznych dobrych praktyk ale również przyjęcie i wdrożenie praktyk już utworzonych i funkcjonujących w innych państwach członkowskich. Ponadto, należy rozważyć wpisanie MGMiŻŚ jako organu współuczestniczącego w przygotowaniu podstaw do realizacji działania.
6. W załączniku nr 2, w pkt 2, działanie: „*Budowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych*” należy rozważyć aby organem odpowiedzialnym za opracowanie aktu prawnego do realizacji działania było MGMiŻŚ, z uwagi na kompetencje w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Wykorzystanie na cele rolnictwa zasobów wodnych, może dotyczyć wód ujmowanych na cele zbiorowego zaopatrzenia w związku z czym nie można wykluczyć organu którego zadaniem jest m.in. inicjowanie, opracowanie i wdrażanie polityki w zakresie gospodarki wodnej. Tym samym organami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być również jednostki podległe MRiRW oraz MGMiŻŚ.
7. W załączniku nr 2, w pkt 22, działanie: „Budowa ujęć wód dla zabezpieczenia dostaw wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi” jak w powyższym punkcie udział w opracowaniu powinno również mieć MGMiŻŚ, a we wdrażaniu natomiast jednostki podległe MGMiŻŚ.

Ponadto, kwestią niezrozumiałą pozostaje tworzenie alternatywnych ujęć na cele poboru wody do spożycia przez ludzi, zawartą w załączniku nr 2, w pkt 22, działanie: „Budowa ujęć wód dla zabezpieczenia dostaw wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi”. Konieczne jest doprecyzowanie o jakiego rodzaju ujęciach jest mowa. W prawodawstwie krajowym nie funkcjonuje określenie „alternatywne”, lecz rezerwowe źródło zaopatrzenia w wodę. Należą do nich tzw. studnie rezerwowe, adekwatnie do sytuacji stale eksploatowane lub nie, które są wykorzystywane na wypadek awarii lub niedoboru wody przy zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Studnie rezerwowe utrzymuje się w stałej gotowości eksploatacyjnej (możliwość włączenia w każdej chwili do eksploatacji) poddając je np. stałym przeglądom i cyklicznym uruchomieniom.

Główny Inspektor Sanitarny
z up.

Grzegorz Hudzik
Zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego